

Debatoplæg om fremtidens socialrådgiveruddannelse

1. september 2008

Indledning

Siden revisionen af socialrådgiveruddannelsen i 2002 er der sket en stor udvikling på både socialrådgivernes beskæftigelsesområde og i uddannelsessektoren. Med kommunalreformen, anbringelsesreformen og udviklingen i den offentlige sektor og på arbejdsmarkedet i øvrigt, samt etableringen af en ny institutionsstruktur på uddannelsesområdet samt udviklingen af nye uddannelser, der helt eller delvist overlapper socialrådgiveruddannelsen, er debatten nødvendiggjort og aktualiseret.

Oplægget skitserer et bud på fremtidens socialrådgiveruddannelse, hvor der er søgt taget højde for de aktuelle dagsordener på arbejdsmarkedet og i uddannelsessektoren. Dagsordener, vi ikke skal lægge os på knæ for, men aktivt udfordre, udvikle og udnytte.

Baggrund for oplægget

Socialrådgiveruddannelsen er senest revideret i 2002, hvor uddannelsen blev forlænget med ½ år, og blev en professionsbacheloruddannelse, hvilket gav uddannelsen et fagligt løft. Siden revisionen er der sket en omfattende udvikling i den offentlige sektor og på socialrådgivernes beskæftigelsesområde i øvrigt. Det gælder blandt andet kommunalreformen, anbringelsesreformen, det øgede krav til dokumentation, evaluering og effektmåling etc., samt stigende efterspørgsel på socialrådgivere i den private sektor, herunder i diverse konsulentbureauer. Udviklingen betyder, at der er behov for at diskutere en eventuel revision af socialrådgiveruddannelsen.

Behovet for en diskussion om en revision aktualiseres yderligere af udviklingen på uddannelsesområdet, der er præget af de internationale processer (Bologna og Lissabon), der i Danmark blandt andet er resulteret i regeringens globaliseringsstrategi fra 2006, hvilket igen har medført, blandt andet at de flerfaglige professionshøjskoler har overtaget udbuddet af de mellemlange videregående professionsbacheloruddannelser per 1. januar 2008, at der er kommet fokus på talentpleje og innovation samt livslang læring. Desuden betyder implementeringen af Bologna processen i Danmark, at der er en dagsorden, der peger i retning af en modulopbygning af de enkelte uddannelser.

Modulopbygningen ses blandt andet i sundhedsuddannelserne (sygeplejerske-, radiografuddannelserne m.v.), og i de nye erhvervsakademi- og professionsbachelorud-

dannelser, herunder også den nye professionsbacheloruddannelse i offentlig administration.

Udviklingen af nye (tværfaglige) uddannelser, som professionshøjskolerne er forpligtet til, jfr. lov om professionshøjskoler, er en udfordring for de eksisterende uddannelser, og aktualiserer behovet for en debat om en eventuel revision af socialrådgiveruddannelsen yderligere. I udgangspunktet skal de nye uddannelser udvikles til at dække nye behov på arbejdsmarkedet. Alternativet kunne evt. være, om muligt, at udvikle de eksisterende grunduddannelser, så de kunne dække de opståede behov.

Dansk Socialrådgiverforening har i foråret 2008 vedtaget en *professionsstrategi*. I arbejdet med strategien er der blandt andet udarbejdet en interessentanalyse, der giver nogle bud på, hvad de forskellige hovedinteressenter forventer af socialrådgivere (i 2012). Interessentanalysen viser blandt andet, at det må påregnes, at brugere/klienter, arbejdsgivere og faglige kolleger/andre professioner forventer høj faglighed og specialtviden. Men ligeledes, at socialrådgivere har generelle kompetencer.

Flere forhold peger altså i retning af, at der er behov for en debat om en revision af socialrådgiveruddannelsen, til trods for, at socialrådgivernes kompetencer i dag er efterspurgt i en sådan grad, at studerende headhuntedes før de er færdiguddannede.

Fremtidens socialrådgiveruddannelse skal jfr. indledningen/baggrundsbeskrivelsen for oplægget, altså tage højde for en række dagsordener på såvel arbejdsmarkedet som i uddannelsessektoren. Det gælder blandt andre

- de uddannelsespolitiske dagsordener, herunder
 - o implementeringen af Bologna og Lissabon processerne
 - modulopbygning af uddannelser og uddannelsessystem,
 - fokus på livslang læring,
 - fokus på talentpleje og innovation,
 - individualisering
 - internationalisering,
 - o udvikling af nye (tværfaglige) uddannelser,
 - eksempelvis den nye professionsbacheloruddannelse i offentlig administration samt en eventuel socialpædagogisk uddannelse,
- samt de velfærdspolitiske dagsordener og aftagernes behov, herunder
 - o den tiltagende akademisering af den offentlige sektor,
 - o krav om dokumentation, evaluering og effektmåling af indsatser,
 - o øget fokus på forebyggende arbejde og tværfagligt samarbejde,
 - o efterspørgsel på medarbejdere med både generalist- og specialistkompetencer (og med de rette personlige kompetenceprofiler).

I en revision af socialrådgiveruddannelsen skal der tages højde for ovenstående dagsordener, så de kommende dimittender har den rette viden, de rigtige færdigheder og kompetencer, til at udføre socialfagligt arbejde af en høj faglig kvalitet.

Kritik af socialrådgiveruddannelsen i dag

Socialrådgiveruddannelsen i dag er en *generalistuddannelse* med faglig bredde og dybde. Den studerende har mulighed for at tone sin uddannelse gennem uddannelsespraktikken og skriftlige opgaver. På nogle udbud også gennem frivillige moduler, der dog er af en noget svingende faglig relevans og kvalitet.

De tværfaglige forløb er typisk begrænset til fælles forløb med pædagog- og lærerstuderende, hvorved de tværfaglige forløb i høj grad er fokuseret på børn- og unge området.

Mulighederne for tværfaglige forløb med nogle af sundhedsuddannelserne, særligt ergoterapeutuddannelsen og sygeplejerskeuddannelsen overvejes dog af nogle udbud. Det er oplagt, at udvikle tværfaglige forløb med øvrige uddannelser end pædagog- og læreruddannelserne. Men hvis sundhedsuddannelserne bliver en del af et forløb, der desuden rummer pædagog- og læreruddannelserne, så vil fokus til stadighed være på børn- og ungeområdet. Socialrådgivernes arbejde er præget af tværfagligt samarbejde ikke kun på børn- og ungeområdet, men også i beskæftigelsesindsatsen, i integrationsarbejdet, i arbejdet med socialt udsatte m.v., hvorfor det tværfaglige element i uddannelsen absolut bør udvides, hvilket professionshøjskolerne bedrer mulighederne for.

Det lader sig dog vanskeligt gøre, at udbygge det tværfaglige element i uddannelsen, så det også dækker de øvrige beskæftigelsesområder, socialrådgivere ansættes inden for.

Generelt om fremtidens socialrådgiveruddannelse

Med revisionen af socialrådgiveruddannelsen i 2002 blev fagområdet socialt arbejde det fagområde, som de øvrige 3 fagområder psykologi og psykiatri, samfundsvidenskab og det juridiske fagområde, skal relatere til. Den klare fokus på kernefagligheden under uddannelsen ruste dimittenderne analytisk og metodisk til professionsudøvelsen. Derfor bør det også være udgangspunktet for uddannelsen i fremtiden.

Fremtidens socialrådgiveruddannelse skal tage højde for de dagsordener, der præger, og forventes fremover at præge, uddannelsessystemet. Herunder individualisering, internationalisering, modulisering m.v., og uddannelsen skal i struktur og tilrettelæggelse udnytte de muligheder, der er skabt med professionshøjskolernes overtag af udbuddet af de mellemlange videregående professionsbacheloruddannelser, herunder en styrkelse af det tværfaglige element i uddannelserne, stærke samarbejder med universiteter, eventuelle partnerskabsaftaler med kommuner etc.

Socialrådgiveruddannelsen i dag er en generalistuddannelse. Uddannelsen skal i frem-

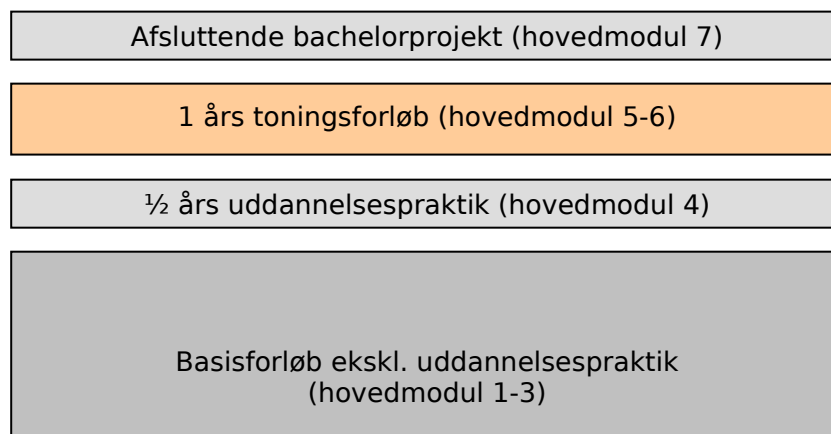
tiden også gøre, at de studerende tilegner sig generalistkompetencer, men de efterspurgte specialistkompetencer skal dyrkes mere, ved at den enkelte studerende får bedre muligheder for delvist at tilrettelægge sit eget uddannelsesforløb, og derved sammensætte sin egen personlige kompetenceprofil med socialrådgiveruddannelsen som udgangspunkt.

En professions- og udviklingsbaseret uddannelse som socialrådgiveruddannelsen skal have praksis som omdrejningspunkt. Med revisionen i 2002 blev uddannelsens praksiselement ændret, så der sammenlagt er 6 måneders praktik fordelt med 2 måneder til praksisstudie (feltstudie) og 4 måneder til uddannelsespraktik. De nuværende praksis-/praktikforløb bør suppleres med yderligere et feltstudie med henblik på at sikre en bedre integration af teori og praksis.

Uddannelsens struktur og moduler

Socialrådgiveruddannelsen skal fortsat være en professionsbacheloruddannelse af 3½ års varighed. Med udgangspunkt i den danske kvalifikationsramme for videregående uddannelse udarbejdes en kvalifikationsbeskrivelse for socialrådgiveruddannelsen. Kvalifikationsbeskrivelsen skal for den hele uddannelse og for hvert modul beskrive hvilken *viden* og hvilke *færdigheder* og *kompetencer*, den studerende skal tilegne sig.

Uddannelsen opbygges i 7 hovedmoduler af 18-24 ugers varighed. Hvert hovedmodul er normeret til 30 ECTS. På uddannelsens 5. og 6. hovedmodul skal den studerende vælge mellem en række toningsmoduler, og derved opnå mere specialiserede kompetencer. Uddannelsen afsluttes med et bachelorprojekt på det 7. hovedmodul.

4 fagområder

I den eksisterende bekendtgørelse hedder det: ” Uddannelsen tilrettelægges på et videnskabsteoretisk grundlag, der giver mulighed for at studere og reflektere over socialt arbejdes teorier, modeller, metoder og begreber, og som på demokratisk og ikke-diskriminerende vis bidrager til at forstå, beskrive og analysere sociale problemer, her-

under fænomener, kontekster og processer, som socialrådgivere arbejder med og i.” Dette fastholdes. Ligeledes gør de 4 fagområder:

- Fagområdet Socialt arbejde,
- Det psykologiske og psykiatriske fagområde
- Det juridiske fagområde
- Det samfundsvidenskabelige fagområde

Fagområdet Socialt arbejde udgør kernefaget, som de øvrige fagområder relaterer til, hvilket gælder for hele uddannelsesforløbet, herunder i de enkelte toningsmoduler.

Hovedmodul 1-3

Den studerende skal på hovedmodulerne 1-3 opnå en bred indsigt i, forståelse for og perspektiver på sociale problemer, socialrådgiverprofessionen samt professionens teorier, metoder og redskaber. Det gælder inden for alle 4 fagområder. Desuden skal den studerende på basisforløbet undervises i videnskabsteori, filosofi etc.

På uddannelsens 2. hovedmodul (semester) skal de studerende i grupper i praksisstudie. I den forbindelse undervises i samfundsvidenskabelig metode, organisationsteori og organisationsforståelse. I øvrigt henvises til afsnittet om praktik og feltstudier.

Hovedmodul 5-6

På hovedmodulerne 5-6 skal den studerende tilegne sig mere specialiserede kompetencer, ved at vælge mellem et antal forskellige toningsmoduler. Hvilke toningsmoduler, der udbydes, kan variere fra udbud til udbud. Derved sikres en sammenhæng med det regionale arbejdsmarkeds behov, som professionshøjskolerne har til opgave.

Den studerende skal vælge i alt 4 toningsmoduler af 9-18 ugers varighed. Hvert toningsmodul normeres til 15 ECTS. Den studerende skal vælge et toningsmodul tilrettelagt som et tværfagligt forløb, samt et toningsmodul tilrettelagt som et feltstudie.

Praktik og feltstudier

Uddannelsens praktikforløb og feltstudier normeres til i alt 44 ECTS (i den nuværende bekendtgørelse er praktikken dvs. uddannelsespraktik og praksisstudie, normeret til i alt 36 ECTS). De 44 ECTS fordeles på

- praksisstudiet (12 ECTS)
- uddannelsespraktikken (24 ECTS)
- toningsfeltstudie (8 ECTS)

Praksisstudiet tilrettelægges på uddannelsens 2. hovedmodul. Feltstudiet sker i grupper, hvor de studerende skal opnå kendskab til forvaltning som økonomisk, politisk og juridisk ramme for socialt arbejde i en kommunal forvaltning.

Uddannelsespraktikken tilrettelægges på uddannelsens 4. hovedmodul. Her skal den studerende omsætte teoretisk viden til praktisk udførelse inden for en institution, der praktiserer socialt arbejde. Gennemføres uddannelsespraktikforløbet i Danmark er det et krav, at praktikvejlederen er socialrådgiver-/socialformidleruddannet.

Toningsfeltstudiet placeres på det 4. studieretningsmodul på det 6. hovedmodul. Dvs. hovedmodulet umiddelbart før den studerendes afsluttende bachelorprojekt. Forløbet kan tilrettelægges, så den studerende

- indgår i et udviklingsprojekt, der i så fald kombineres med den studerendes afsluttende bachelorprojekt, eller
- varetager en konsulentfunktion for praktikinstitutionen.

Desuden skal det være en mulighed at få merit for feltstudiet, hvis den studerende er ansat i en særlig socialrådgiverstudenterstilling, der følger målbeskrivelser m.v.

Tværfaglighed i uddannelsen

Det tværfaglige element skal være centralt i uddannelsen og normeres til 8 ECTS, hvilket svarer til mængden af tværfaglige elementer i dag. Af de i alt 8 ECTS skal den studerende opnå de 4 på basisforløbet. De øvrige 4 ECTS skal opnås på det toningsforløbet. Derved sikres det, at en del af de tværfaglige elementer på uddannelsen er mere direkte anvendelige i den efterfølgende professionsudøvelse. Følgende eksempler kan nævnes

Arbejdsmarked/beskæftigelse: et tværfagligt forløb med lægestuderende, studerende ved de mellemlange videregående sundhedsuddannelser eller lignende.

Børn og unge: et tværfagligt forløb med i hvert fald lærer- og pædagogstuderende, eventuelt også med psykologistuderende eller studerende fra de mellemlange videregående sundhedsuddannelser.

National studieordning

Med henblik på at sikre sammenlignelighed i udbud samt at sikre de studerendes mobilitet skal der være en fælles studieordning for alle udbud af socialrådgiveruddannelsen.